

TILIVUOSI 2018

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS

Keiteleen kunta

Sisällysluettelo

Lautakunnan toiminta	1
Kokoonpano	1
Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet	2
Toimintamuodot, arvioinnin painopisteet, kertomuksen painopisteet	3
Tavoitteiden toteutumisen arviointi	4
Strategiset tavoitteet	4
Toiminnalliset tavoitteet.....	4
Sosiaali- ja terveystoimi	5
Sivistystoimi	7
Tekninen toimi	7
Käyttötalous ja talouden kokonaisuus	8
Investoinnit	8
Edellisen vuoden arviointikertomuksessa esitettyjen toimenpiteiden arviointi.....	9
Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	10

LAUTAKUNNAN TOIMINTA

KOKOONPANO

Kunnanvaltuusto on 12.6.2017 kokouksessaan valinnut vuosille 2017–2021 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet:

Varsinainen jäsen

Jaana Jauhiainen

Esa Karhunen

Birgitta Savolainen

Pekka Savolainen

Liisa Laitinen

Varajäsen

Jaana Pellikka

Oiva Saastamoinen

Pirkko Kasurinen

Aarno Konttinen

Sirkka Roivainen

Valtuusto valitsi tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi Jaana Jauhiaisen ja varapuheenjohtajaksi Liisa Laitisen.

Lautakunta on kokouksessaan 15.9.2017 kutsunut lautakunnan sihteeriksi palvelusihteeri Anne Tenhusen.

TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS SEKÄ TAVOITTEET

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi perehtynyt valtuuston, hallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoihin, vuoden 2018 talousarvioon, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä tilintarkastusraportteihin.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Audiator Oy JHTT-Yhteisö. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHT Juha Koponen, jota on avustanut tarkastaja Eija Susitaival.

TOIMINTAMUODOT, ARVIOINNIN PAINOPISTEET, KERTOMUKSEN PAINOPISTEET

Lautakunta on laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen vuosille 2017–2021. Lautakunta on kokoontunut yhteensä kahdeksan kertaa vuonna 2018. Työnsä lautakunta on toteuttanut edellä mainitun suunnitelman mukaisesti. Tarkastuslautakunta on tutustunut kunnan eri toimialojen toimintaan viranhaltijoiden esittelyjen, toimintaa ja taloutta koskevien raporttien sekä pöytäkirjojen avulla sekä tehnyt arviointi- ja tutustumiskäynnin Wanhan Meijerin vammaispalvelun toimintaan.

Vuonna 2018 tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena olivat yleishallinto ja sosiaalipalvelut kokonaisuudessaan. Tarkastuslautakunta on kuullut vuoden mittaan kokouksissaan valtuuston puheenjohtajaa, kunnanjohtajaa, hallintojohtajaa, teknistä johtajaa, sosiaalihoitajaa sekä Kiinteistö Oy Nilakanrannan toimitusjohtajaa.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

STRATEGISET TAVOITTEET

Kunnan organisaatio ja hallintosääntö muokattiin tukemaan selkeämmin kunnan strategian toteuttamista. Hallintosääntö on uuden kuntalain mukainen. Hallintosääntö on hyväksytty valtuustossa 29.5.2017 § 28.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tarkastuslautakunta on saanut kuulla kunnan viranhaltijoita saaden ajantasaista tietoa eri hallintokuntien toiminnasta. Avoin keskustelu kunnan luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja vastuuhenkilöiden kanssa on tarkastuslautakunnan työn perusta.

Valtionosuuksien ja asukasmäärän pienentyessä kunta joutuu tekemään sopeuttamispäätöksiä yhdessä seutukunnan kanssa.

Keiteleen kuntastrategian mukaisesti tavoitteena on ”Yrittäjyydestä kasvava luovien ja onnellisten ihmisten mutkaton kotikunta”, johon on sisällytetty kuusi toimenpidekorttia seuraavasti:

- Vahva kuntatalous
- Sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö
- Lähidemokratia ja osallisuus
- Hyvinvoiva kuntalainen
- Viihtyisä ja virikkeellinen asuinympäristö
- Työn ja yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen

Haasteena ovat elinvoiman ja vetovoiman lisääminen. Väestön väheneminen on suuri haaste ja sen hidastamiseksi tehdään kaikki tarvittava. Tavoitteena on saada kuntaan uusia asukkaita asuntotarjontaa parantamalla sekä palvelujen pysymisen varmistamisella.

Sosiaali- ja terveystoimi

Yleistä

Henkilöstökustannuksia on saatu vähenemään työvuorosuunnittelulla ja kohdentamalla palveluja tarpeiden mukaan.

Sosiaalitoimen hallinto

Sosiaalitoimen tehtävänä on tuottaa kuntalaisille hyvinvointia edistäviä palveluja. Hallinto toimii palvelujen koordinoijana. Keskeisenä koordinaattorina toimii sosiaalilautakunta. Sosiaalitoimen hallinto on ylittänyt talousarvion 48.000 e.

Sosiaalityö ja taloudellinen tuki

Henkilöstön tehtäviä on suunnattu enenevästi ennaltaehkäiseviin ja varhaisen vaiheen palveluihin. Yhteistyön kumppaneina ovat olleet muun ohessa koulu ja perheneuvola sekä Nilakan perheneuvolan LAPE-työryhmä. Perustoimeentulotuen hakeminen Kelalta on vaatinut ohjausta ja neuvontaa. Kunnan myöntämän täydentävän toimeentulotuen määrä on edellisen vuoden tasolla. Perheneuvolassa psykologin palvelut ovat ostopalveluina.

Talousarvion ylitys noin 111.000 euroa selittyy lastensuojelun ja työmarkkinatuen kuntaosuuden merkittävästä menojen lisästä.

Ikääntyneiden palvelut

Kuluneen vuoden lopulla nousi esiin vanhusten hoivapalvelun valtakunnalliset puutteet. Hoivapalvelua tekevät yhtiöt ovat muuttuneet välinpitämättömiksi viranomaisten valvonnan tekemiin kehotuksiin parantaa hoivan laatua. Tästä on seurannut sanktioiden koventamisen tarve. Esille ovat nousseet laatukriteerien tarkistaminen ja niiden täyttyminen. Aluehallintovirastot (AVI) ja valtakunnallinen alan lupavirasto Valvira ovat joutuneet lisäämään alan toimijoiden valvontaa. Parhaimmillaan tällä kaikella on vanhuspalvelun laatua kohottava vaikutus ja valvonnan taso ja tarpeellisuus paranevat.

Keiteleen kunnan vanhusten hoito seuraa ja ottaa opiksi valtakunnan hoitoinfosta ja epäkohdista.

Valtuusto myönsi lisämäärärahaa ikääntyneiden palveluihin 167 311 euroa henkilöstömenoihin ja omaishoidon tukeen. Kotipalveluissa ja kotisairaanhoidossa henkilöstömenot ovat lisääntyneet merkittävästi. Asumispalveluiden hoitopäivien lisääntyminen on johtanut tulosyksikön talousarvion ylitykseen 126.000 eurolla. Ikääntyneiden palvelut ovat hyvin moninainen palvelutehtävä. Näiden tehtävien lisääntyviä kustannuksia on syytä seurata enenevästi.

Vammais- ja erityispalvelut

Palvelujen suunnittelussa ja tuottamisessa on tavoitteena asiakkaan toimintaa ylläpitävä ja kuntouttava työote. Asumispalvelun määrärahaa vähennettiin talouden tasapainotuksessa kesken vuotta. Asiakkaiden toimintakykyä vastaavia avotyöpaikkoja on ollut heikosti saatavilla. Päihdetyö on siirretty vuoden alusta tälle tulosalueelle.

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon tehtävä on asiakkaan hyvinvoinnin turvaaminen ja tarpeen mukaisten palvelujen tuottaminen. Keskeinen tavoite on lähipalvelujen tuottaminen. Keskimääräinen odotusaika lääkärille oli 13,2 ja hoitajalle 4,8 päivää. Hoitotakuu toteutui. Asiakastyytyväisyys on ollut hyvä tai erinomainen. Kysterin jäsenkuntaosuutta on peritty lisää 65 381 euroa toteutuneiden suoritteiden perusteella.

Tulosalue on talousarvion mukainen.

Ympäristöterveydenhuolto

Yhteistoiminta-alueen työ on alkanut v. 2012 ja isäntäkunta on Tervo. Tehtävänä on ehkäistä ennakolta ympäristöstä ihmiseen kohdistuvia terveysvaaroja ja -haittoja sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Valvonnassa on toteutettu riskiperustetta. Tulosalue on talousarvion mukainen. Hallintosäännön päivitys ympäristölautakunnan osalta astuu voimaan keväällä 2019.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoito turvaa ja toteuttaa perusterveydenhoitoa vaativammat sairaanhoidon palvelut. Palvelut ostetaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä ja Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymältä. KYS:n ulkokuntamyynti on vähentynyt ja siten toimintatuotot on edellistä vuotta pienemmät. Erikoissairaanhoito on vain vähän ylittänyt talousarvion.

Sosiaalitoimi on ylittänyt talousarvion. Ylitys vaatii jatkuvaa seurantaa ja toimenpiteitä. Sairaspoissaolot ovat edelleen merkittäviä ja vähentämiseen on kiinnitettävä huomiota.

Sivistystoimi

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja muutettiin 1.1.2018 alkaen. Maksun määrittämisen tulorajoja korotettiin kaikilla ja korkein maksuprosentti on kaikille sama.

Vakanssien tarkastelua on jatkettu menestyksekkäästi niin peruskoulutuksen kuin varhaiskasvatuksenkin puolella. Vakanssisuunnitelma on toteutunut tarkasti. Henkilöstö on motivoitunutta tehtäviensä suorittamisessa.

Omatoimikirjaston toiminta on ollut onnistunutta.

Nuorisotyön yhdistyminen yhden työntekijän tehtäväksi on onnistunut. Työajan jakautumista etsivän nuorisotyön ja perusnuorisotyön välillä on seurattu lähes viikoittain. Käytettävissä olevilla resursseilla toiminta on haastavaa, mutta mahdollista.

Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen tuottamaan laadukasta varhaiskasvatusta, nuorisotyötä ja peruskoulutusta.

Tekninen toimi

Teknisen toimen yhtiöittämisen selvitykset aloitettiin. Uusi yhtiö tulee olemaan kuntien tekniset palvelut tuottava sidosyksikkö, jonka Tervon, Vesannon ja Keiteleen kunnat omistavat kokonaisuudessaan. Yhtiö aloittaa toimintansa 1.1.2020

Tilankäytön tehostamisen suunnitelmat eivät ole kokonaisuudessaan toteutuneet, tarpeettomien tilojen myynti on osittain onnistunut.

Tiestön kunnostaminen on tapahtunut suunnitelmien mukaan.

Kuntaan on palkattu marraskuun alusta lähtien virkasuhteinen rakennustarkastaja. Kunnassa aloitettiin mittava kiinteistöjen kartoitusohjelma.

Vesilaitoksen tavoitteena on löytää ratkaisu uudelle vedenottamolle. Kesä 2018 osoitti tilanteen haavoittuvuuden ja vesilaitos joutui turvautumaan puhtaan käyttöveden rajoitukseen loppukesästä.

Suunniteltu pesulan rakentaminen on siirtynyt seuraavalle vuodelle.

Kunnanhallituksen asettama lisäsäästön tavoite toteutui teknisessä toimessa.

Teknisen toimen haasteet ovat puhtaan veden saannin turvaaminen, tilankäyttöratkaisut ja uuden yhtiön toiminnan alkaminen.

KÄYTTÖTALOUS JA TALOUDEN KOKONAISUUS

Alkuperäisessä talousarviossa tulos oli arvioitu 136.429 euroa ylijäämäiseksi. Tilinpäätöksessä tilikauden tulos kääntyi 510.921 euroa alijäämäiseksi. Vastaava muutos on nähtävissä pääosassa Suomen kuntia ja päättynyt tilikausi oli kuntataloudessa poikkeuksellisen huono.

Heikko tulos selittyi verotulojen ja valtionosuuksien pienenemisellä edelliseen vuoteen verrattuna. Kunnan kahden suurimman tuloerän yhtäaikaisen ja samansuuntaisen muutoksen vaikutus Keiteleellä kunnan tulokseen vuodelta 2018 oli suuri. Näin kävi siitäkin huolimatta, että kunta teki jo vuoden 2018 aikana tehostamistoimenpiteitä toiminnassaan.

Kun käyttötalouden ylijäämä eli vuosikate oli hyvin pieni, kunnan tekemät investoinnit oli katettava pääosin lainanotolla. Investointeja tehtiin talousarviomäärärahoja vähäisemmällä summalla, mutta lainamäärän kasvattaminen paransi maksuvalmiutta 508.642 eurolla. Viime vuoden päättyessä Keiteleen kunnalla oli asukasta kohti lainaa 3.632 euroa ja se ylittää Suomen kuntien keskimääräisen lainarasituksen.

Tilikauden alijäämäisyys lisäsi kunnan vapaaseen omaan pääomaan kertynyttä alijäämää. Se tulee kuntalain § 110 momentin 3 mukaan *”kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. **Taloussuunnitelmassa tulee päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan.**”*

Henkilöstön hyvinvointiin tulee edelleen kiinnittää huomiota. Hyvinvoiva henkilöstö on suuri voimavara.

INVESTOINNIT

Investointeihin myönnettyistä määrärahoista merkittävä osa jäi käyttämättä. Investoinnit muodostuivat useammista pienistä kohteista, joista suurimmat olivat Kiinteistö Oy Nilakanrannan pääomitus ja kirjaston vesikaton uusiminen. Merkittävimmät toteutumattomat hankkeet olivat Savon Kuituverkkohanke ja uuden vedenottamon rakentamisen siirtyminen.

EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Sosiaalitoimen talousarvio on ylittynyt edelleen, mutta ylityspyynnöt on tuotu valtuustoon ajallaan. Sairaspoissaolot ovat edellisestä vuodesta vähentyneet.

Sivistystoimen vakanssien kohdentaminen on edelleen ollut onnistunutta.

Teknisen toimen tulevaisuuden suunnitelmat ovat edelleen kehittyneet.

Yksilöity talouden tasapainottamissuunnitelma on laadittu alijäämän kattamiseksi.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy kunnanhallituksen laatiman Keiteleen kunnan tilinpäätöksen vuodelta 2018 ja tilintarkastuskertomuksen mukaisesti myöntää vastuuvapauden tilivelvollisille vuodelta 2018 sekä merkitsee tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen tiedoksi.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä vuodesta 2018.

Keiteleellä 23.5.2019

Jaana Jauhiainen
puheenjohtaja

Liisa Laitinen
varapuheenjohtaja

Esa Karhunen
jäsen

Birgitta Savolainen
jäsen

Pekka Savolainen
jäsen

Oiva Saastamoinen
Esa Karhusen varahenkilö